

Бранко Ђурђулов

ДОБАР ДАН, ТЕТКА МАРО

На улици, у друштву, чак и у кући био је незапажен. Ништа га није истицало: мали растом, сув и знатно погрбљен, издуженог лика, кривог носа који као да жели врхом да се забоду у танке и увек затворене усне, ушију великих и удаљених од главе, набраног чела које је дубоким залисцима продирало у ретку косу; само су очи биле лепог црног сјаја, велике и топла погледа. Озбиљношћу, мирноћом и благом стидљивошћу умањивао је своје ружне облике.

Али, на овом свету има људи који нису толико ружни и насртљиви да би их запажали и водили рачуна о њиховом животу. Не нападају. Не сметају. Нису нападнути. Тихо пролазе свој век.

— Добар дан, тетка Маро!

— Добар дан, Милане! . . . Како вам је мама?

— Хвала, тета Маро, добро је!

— Поздравите је!

— Хвала. . . и ви ваше унуче! Како сте ви!

— Ето, јаче кашњем, једва идем и слабије видим. Ах! то су досадне старачке бриге, ситне и себичне. Иначе . . . добро је, још се живи. Радујем се када видим некога познатог. . .

— До виђења!

— До виђења!

Свакодневно је, у близини своје концеларије, водио овај разговор са мамином познаницом. Обе су биле врло старе. Ретко су се решавале на тако дуг ход да би се посећивале. Милан је представљао, из дана у дан све више, једини вид њиховог познанства.

Становао је и радио на периферији града. Стално је сретао исте људе, са истим гласом, лицем и покретима. Чинило му се да ће тако бити увек. . . Здраво! Здраво! . . . Добар дан! Добар дан! . . . На томе се све завршавало. Некад, можда, још нека реч, а понекад и без поздрава,

што је само значило да су људи мање или више расположени.

Ништа се значајније није збивало. Неки би странац, који се овуда креће, помислио да је овај свет без промена, вечит и да су људи постали ствари.

Носио се слично као и други у насељу. Лети је обљачио карирану кошуљу кратких рукава, панталоне од јаке тканине и сандале са каишима; зими: беретку на глави, зимски капут затворене боје (већ избледео од дугог ношења, па се није могло утврдити како је некада изгледао), тамно одело, дубоке црне ципеле, са дуплим ђоном и блокејима. Ову је одећу носио и у пролеће и у јесен: летњу — када је било топлије, зимску — у хладније дане. Сва је била од јаке материје, тако направљена и обојена да може да траје што дуже, да се што мање прља и да служи за сваку прилику. Његова спољашност остављала је утисак сивоће. Облици и боје околине чинили су му се, због тога што их стално гледа, како су у потпуном складу са његовом спољашношћу. Ништа се није разликовало: кућа, канцеларија, улица... Живот му је био пун једноликости, без узбуђења; створио му је трајно осећање безначајности.

Недељом би обично ишао у неки јевтин биоскоп или у шетњу у околину града, а понекад би провео тај дан у одмору код куће. Ипак се стално ређало: понедељак, уторак, среда... недеља... понедељак...

Није имао пријатеље. Био је сувише повучен за убичајене односе са људима. Остајао је незапажен пред друговима, а често и пред собом. Дани су му личили на недеље, месеце и године, који као да нису пролазили.

Дошло је време да се жени, тако је мислила његова мајка. Још пре ње су о томе размишљали, само гласно, неки њихови рођаци, са којима се мајка, у своје време, свађала због наслеђа.

— Када ћеш да жениш сина? — питао би је неко од њих радознала и заједљива гласа и лица.

— Има времена... има времена... Ожениће се он сам! — одговарала је, трудећи се да јој глас буде смирен а изглед потпуно безбрижан. У себи је потискивала признање да је он ружан, јер то не би могла да поднесе, мада су јој увређени рођаци истицали то у свакој прилици. Мислила је да би са женидбом свакако требало да пожури, док је још млад, касније... ко зна.

Милан је први пут осетио потребу за женом већ одавно, потмуло као глад, затим се стишавала да би се опет појавила још снажије, тресла га је кроз тело до болова.

Лепе девојке нису на њега обраћале пажњу. Понекад су му се лако подсмевале. Он је желео да их посматра. Када би их погледао у очи, ако су се смејале, оне би престајале са смехом, а неке би се и заруменеле од стида, који их је одавао да им је мило што их он толико

жели. Временом је оуглао на подсмехе, чак му више није сметала ни подругливост.

Сад има своју девојку; она је лепша од свих девојака које је видео. Тачно је то да она није из његовог краја. Али, не смета, он до ње стиже брже него да станује у кући која је поред његове. За њега је било најважније да је он воли, да жели само с њом да се ожени и да све што жели — жели само с њом.

..Кућица мала, лепа као у бајци, око ње велика башта: дрвеће, цвеће, птице и животиње. Сунчано и распевано јутро, као у шуми. Свуда се чује радост буђења. Светлост је проширила видике. Све жели да кретњама или бар сном стигне до циља. У ваздуху се осећа пријатност од лепих жеља. Пуно је очекивања да ће овакво јутро донети срећу и неиспуњеним надама биће крај. Нешто ће доћи неочекивано. Занос задовољства шири се непрекидно, постаје лудило пријатности, које никоме не смета и без кога не би могло ни једно живо биће, ни једна ствар. Све постаје исто... Нема разлога за несрећу.

— Срећо, ту си! Како си добра! — помислио је и изговорио шапатам. Она је снажно брујала у њему, топла и нежна.

...Жена у некој блиставој хаљини као сунце, која је сва прозрочна, лако корача вијугавим путањама баште. Сагиње се и нежним покретима бере цвеће, а оно у њеним рукама постаје лепше. Он има утисак да сваки цвет коме она упути поглед добија у лепоти. Лепа је: висока, густе и црне косе, плавих очију, пути млечне белине. Мало је више заобљена него што је по савременом укусу дозвољено: крупне и размакнуте груди, стомак благо изражен, мало пунује и чврсте ноге. Четворо њихове деце трчи по трави, насмешених усана на руменом лицу. Она се свима смеши, шири благод и љубав. Двоје деце, један син и једна кћер личе на њега, а ипак су лепо.

Погледао је у прозорско окно. Приметио је како је постао висок и управан. Видео је јаке груди, нос прав и нормалне величине, уши смањене и приближене глави, чело глатко, усне пуне, коса бујна и благо валовита...

Пренуо се. Тога тренутка је постао свестан колико је мало потребно па да он буде леп. Неко се нашалио. Он је због тога остао ружан и читавог живота остаће такав. Брзо је напустио своје мисли. Нарушавали су му снове.

...Она је, када га је угледала, затреперила од среће. Ишла је журно према њему. За њом је све трчало: деца, цвеће, птице и животиње, као да су желели да још више истакну њену лепоту и тако га учине још срећнијим. Чуо је њене лаке кораке.

— Милане! — позвала га је умилним гласом...

Одједном је уочио да она нема имена. Морао је да се досети како ће је звати.

— Горана, Снежана, Весна — ређао је полугласно имена која су му се допала. — Не тако... Нашао сам. Знам како ћу... зваћу је Сретна. Она то стварно и јесте са мном, са децом и са свим око нас. Сретна! — крикнуо је гласно да би му поново пришла, јер је почела да се губи у некој измаглици док је тражио име за њу.

Није могао да препозна свој глас, који га је узнемирио и одузео му сигурност. Сетио се да би био изложен подсмеху ако би неком испричао своје снове. Чуо је како његови вршњаци сањају о глумицама, балеринама, аутомобилима, вилама, јахтама... Ипак, то им не би помогло, па би се и он њима смејао... Било му је јасно да он и они маштају на веома сличан начин у суштини, мада упорно тврде да су ослобођени таквих наивних глупости.

Помислио је како се бави јаловим маштањима и размишљањима, док живот пролази поред њега. Уверавао је себе да треба да ужива у ономе што се човеку пружа и да је потребно да у сусрету са људима и стварима пронађе оно што је у њима лепо. Јер, знао је да човека могу учинити срећним: неколико пријатних речи, чисто рубље на окупаном телу, леви снови у току сна, шетња босих ногу по влажној трави...

— Од малих ствари и свакодневних догађаја ствара се срећа — говорио је себи — а ти си онај који треба да је гради и узима... И шта хоћеш више?!

Сутрадан је устао рано. Када се спремао да пође на посао, поново га је закупио јучерашњи дан са својим сликама. Морао да је настави, да их обликује. Сlike су се брзо мењале, биле су стварније него тренутни доживљаји. Снажан је био утицај његове жеље. Она је хтела да се, по сваку цену, задржи у свести, чак и да изађе из ње у живот.

На путу ка канцеларији није могао да престане да мисли о свему томе. Опазио је да су његова Сретна и све остало створени у једном часу, у који је он лучио цео свој живот, са жељом да то вечно остане... Стално влада сунчано пролећно јутро, богато зеленилом и цвећем. Нема ружног времена ни зиме. Животиње се не убијају и не прождиру једне друге. Ништа не умире, остаје како је створено. Нико се не мења: ни она, ни он, ни деца, нити било шта око њих. Нестају и многобројне свакодневне бриге за одржавање живота. Чудно је то?! Остаје младост, остаје лишће; јабуке у врту стално су зреле и румене. Постоји једино тренутак како га је замислио и ништа више...

Опет је покушао речима да исприча себи своје снове. Осетио је сву њихову површност и глупост, а своју је личност ухватио како се празни и губи оно што је вредело у њој. Речи су одузимале лепоту, ређале су се на исти начин као и његов свакодневни живот — досадно и без узбуђења. Кроз речи су се назирала питања, а са

њима појавиле су се и тешкоће у преношењу снова у мисли. Више никада, одлучио је, неће причати себи о својим маштањима, још ће мање покушати да учини нешто слично пред другима. На крају је закључио — једино му остаје да сакрије своје жеље дубоко пред разумом и да их остави обликоване осећањима, као што је било и до сада. Схватио је да се оне не могу објаснити и да ће сваки покушај неминовно остати безуспешан.

Размишљао је о томе како је изградио свет за себе, у коме нема људи. Одједном му је постало јасно да се уплашио да би неко, уколико би се људи налазили у њему, могао да каже да је он ружан, да се и у том свету виде обележја његове ружноће. Још више је, ипак, стрепео да не буде лепших људи од њега, па да се Сретна не заљуби у некога од њих. Он то не би могао да преболи. Било би свршено... То никако није желео. Према томе, решио је: неће стављати људе у свој свет. Али... зашто? Зар га не ствара сам? Смешно је да се онда плаши. Ипак је боље, сигурније је, не бавити се таквим мислима... А где је његова мајка у свету који је створио за себе? Чудно!... Нема је?!... Уредиће већ...

— Добар дан, Милане!

— Добар дан, тетка Маро!

— Како вам је мама?

— Хвала, тетка Маро, добро је!

— Поздравите је!

— Хвала, и ви ваше унуче! Како сте ви?

— Све горе кашљем, скоро не видим више, али сам те препознала по ходу. Знаш, видим још само мутне сенке када неко пролази поред мене. Могло је бити и горе. Као што видиш, имам разлога да се радујем... Проклетата, плачљива, старачка пакост!

— До виђења!

— До виђења!

Пожурио је да стигне на време у канцеларију. Запео је о неки камен на улици и умало није пао. Није га приметио, јер се загледао у једну девојку, не баш сасвим ружну, са пријатним осмехом упућеним њему. Погледао је плашљиво. Да се то неко не шали с њим? Девојка га је гледала право у очи, не скидајући осмех са усана који му је упутила.

— Здраво! — рекао је нехотично и збуњено.

— Здраво! — одговорила је са прикривеном живошћу коју је могао да примети само он.

На томе се завршило. Свако се од њих упутио у свом правцу, одневши са собом своје жеље до идучег сусрета, уколико до њега дође.

Ништа се значајније није збивало. Неки би странац, који се овуда креће, помислио да је овај свет без промена, вечит и да су људи постали ствари.